

TEPKİMELERDE ISI DEĞİŞİMİ

ENDOTERMİK TEPKİMELER

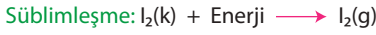
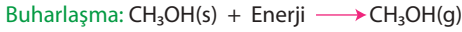
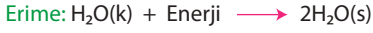
Dışarıdan ısı alarak gerçekleşen tepkimelere **endotermik tepkime** denir. Alınan ısı tepkime üzerinde;

- Girenler tarafına ısı ifadesi yazılabilir
- Ok üzerine tepkime sıcaklığı yazılabilir
- Ok üzerine Δ (delta) işareti yazılabilir

Endotermik Tepkime Türleri

Düzensizliğin arttığı tepkimeler

Çoğu katının suda çözünmesi

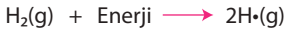
İyonlaşma (iyonlaşma enerjisi)

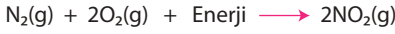
Analiz (ayırıştırma) tepkimeleri

Bağın kırılması (atomlaşma)

Azotun yanma tepkimesi

EKZOTERMİK TEPKİMELER

Gerçekleştiği sırada dışarı ısı veren tepkimelere **ekzotermik tepkime** denir.

Isı ifadesi tepkime üzerinde ürünler tarafına yazılır.

Ekzotermik Tepkime Türleri

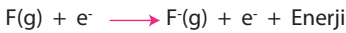
Düzensiz yapıdan daha düzenli yapıya geçiş

Gazların ve bazı katıların suda çözünmesi

Anyon oluşumu (elektron ilgisi)

Sentez (birleşme) tepkimeleri

Bağ oluşumu

Yanma tepkimeleri

Asit-baz (nötrleşme) tepkimeleri

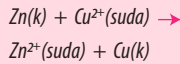
Enerji: İş yapabilme kapasitesidir. Evrende bir enerji türü başka bir enerji türüne dönüşebilir. Fakat enerji yok edilemez ve yoktan var edilemez. Buna Termodinamiğin Birinci Yasası denir.

İç Enerji: Maddenin kinetik enerjisi ve potansiyel enerjisinin toplamıdır. Kinetik E: Taneciklerin hareketi ile ilgilidir. Potansiyel E: Tanecikler arasındaki etkileşimler sonucu oluşur.

Isı: Madde ile ortam arasındaki sıcaklık farkından dolayı aktarılan enerjidir.

Sıcaklık: Taneciklerin hareketinin ortalama bir ölçüsüdür. Hal değişkeni olup, enerji değildir.

Pil tepkimeleri ekzotermiktir

2A grubu elementlerinin ve N elementinin elektron ilgisi endotermiktir.

Metallerin su ve asitlerle tepkimeleri ekzotermiktir.

Uyarılmış atomun temel hale gelmesi ekzotermiktir.

ENTALPİ KAVRAMI

Bir maddeye ait taneciklerin kinetik ve potansiyel enerjisi vardır. Bu enerjilerin toplamına maddenin **iç enerjisi** denir.

Taneciklerin kinetik enerjisi:

- Titreşim, ● Öteleme, ● Dönme vb hareketlerinden ileri gelir.

Taneciklerin potansiyel enerjisi:

Taneciklerin birbiriyle etkileşmesinden meydana gelir.

Sistemin sahip olduğu bu enerjilerin toplamı **ısı kapsamı, potansiyel enerji, tepkime ısı** ya da **entalpi** olarak tanımlanır. **H** harfi ile gösterilir.

Sabit basınç altında gerçekleşen bir tepkimede alınan ya da verilen ısı miktarına **entalpi** adı verilir. SI birim sisteminde **kJ** veya **kJ/mol** cinsinden hesaplanır.

Bir tepkimenin entalpi değişimi:

- Maddelerin fiziksel haline,
- Ortamın basınç ve sıcaklığına,
- Madde miktarına bağlıdır.

Entalpi izlenen yola ve katalizöre bağlı değildir.

Bir tepkimenin entalpi değeri doğrudan ölçülemez. Ancak tepkimenin entalpi değişimi (ΔH) değeri ölçülebilir.

$$\Delta H = \text{Ürünlerin entalpi toplamı} - \text{girenlerin entalpi toplamı}$$

$$\Delta H = \sum H_{\text{ürünler}} - \sum H_{\text{girenler}}$$

Endotermik tepkimelerde:

Ürünlerin toplam entalpisi girenlerden büyüktür. ΔH sıfırdan büyük ve işareti pozitifdir.

$$H_{\text{ürünler}} > H_{\text{girenler}} \quad \Delta H > 0 \quad \Delta H \text{ işareti pozitif (+)}$$

Ekzotermik tepkimelerde:

Girenlerin toplam entalpisi ürünlerden büyüktür. ΔH sıfırdan küçük ve işareti negatiftir.

$$H_{\text{girenler}} > H_{\text{ürünler}} \quad \Delta H < 0 \quad \Delta H \text{ işareti negatif (-)}$$

ÖRNEK

Endüstride metandan hidrojen gazı eldesi aşağıdaki tepkime ile sağlanmaktadır.

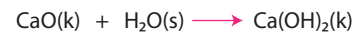
Tepkimede ürünlerin entalpileri toplamı -99 kJ olduğunda göre girenlerin entalpileri toplamını bulunuz.

ÇÖZÜM:

$$\Delta H = \sum H_{\text{ürünler}} - \sum H_{\text{girenler}} \quad -210 = -99 - \sum H_{\text{girenler}} \quad \sum H_{\text{girenler}} = 111 \text{ kJ}$$

ÖRNEK

Sönmemiş kireç su ile tepkimeye girerek kireç kaymağını oluşturur. Tepkime denklemi aşağıdaki gibidir.

Tepkimede girenlerin entalpileri toplamı -920,8 kJ, kireç kaymağının entalpisi ise -985,2 kJ olduğuna göre tepkimenin entalpisi kaçtır? Tepkimenin endotermik ya da ekzotermik oluşunu belirtiniz.

ÇÖZÜM:

$$\Delta H = \sum H_{\text{ürünler}} - \sum H_{\text{girenler}} \quad \Delta H = -985,2 - (-920,8) \quad \Delta H = -64,4 \text{ kJ}$$

$\Delta H < 0$ olduğundan tepkime ekzotermiktir.